Vlaams Parlement

vergadering **C26**
zittingsjaar 2018-2019

Woordelijk Verslag

# Commissievergadering

## Commissie voor Economie, Werk, Sociale Economie, Innovatie en Wetenschapsbeleid

van 25 oktober 2018

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het personeelstekort bij kringloopwinkels
– 121 (2018-2019) 3

VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de uitrol van het digitaal loket voor ondernemers
– 58 (2018-2019) 7

VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de vereenvoudigde innovatiesteun
– 122 (2018-2019) 10

VRAAG OM UITLEG van Peter Van Rompuy aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de oprichting van het Flanders Future Techfund
– 96 (2018-2019) 12

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over CRISPR (Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats) en de impact van de recente uitspraak van het Europees Hof van Justitie
– 106 (2018-2019) 16

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over innovatieve bedrijfsnetwerken (IBN's) en het nieuwe 'internet of things'
– 107 (2018-2019) 18

**VRAAG OM UITLEG van Emmily Talpe aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over het personeelstekort bij kringloopwinkels**
**– 121 (2018-2019)**

**Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters**

**De voorzitter**: Mevrouw Talpe heeft het woord.

**Emmily Talpe (Open Vld)**: Minister, de vraag die ik heb ingediend betreft de kringloopwinkels. Ik weet dat ik me hiermee op het terrein van de sociale economie begeef en dat u straks in uw antwoord de reflex zult hebben om naar uw collega te verwijzen. Mijn vraag heeft niet zozeer betrekking op de kringloopwinkels zelf of op doelgroepwerknemers die bijvoorbeeld via sociale werkplaatsen worden tewerkgesteld. Het probleem dat ik vooral wil aankaarten heeft betrekking op het algemeen probleem van personeelstekort en de manier waarop VDAB een rol kan spelen in de toeleiding van nieuwe werknemers, zowel via de screening van werkzoekenden om te bepalen of ze al dan niet in aanmerking komen voor tewerkstelling in de sociale economie, als via toeleiding van werkzoekenden en leefloners in andere statuten zoals artikel 60.

Het goede nieuws is dat de kringloopwinkels aan succes winnen. Ze hebben voor zichzelf een milieudoelstelling vooropgesteld om elke Vlaming minstens 7 kilogram tweedehandsgoederen per jaar te laten kopen. Maar dat succes heeft een keerzijde. Ik verwijs naar het u welgekende artikel in Gazet van Antwerpen met de sprekende titel 'Slachtoffer van eigen succes'. Om hun milieudoelstelling te kunnen halen, is er een tekort aan personeel van naar schatting 1500 werkkrachten. Om meer personeel te kunnen aanwerven, kijken ze naar de overheid. Dat heeft niet alleen te maken met het feit dat het om gedeeltelijk gesubsidieerde arbeidsplaatsen gaat, maar ook met het feit dat de overheid via de OCMW's en VDAB moet zorgen voor een degelijke toeleiding van mensen die een zeer grote afstand tot de reguliere arbeidsmarkt hebben. Uiteraard is er het doorstroomperspectief dat we niet uit het oog mogen verliezen.

Vandaag zien we dat de kringloopwinkels creatief worden wat betreft hun personeelsbeleid. Zo zetten ze stagiairs in, zoeken ze vrijwilligers of werken ze met jobstudenten. Dat is heel begrijpelijk, maar het is ook een symptoom dat de match tussen vraag en aanbod niet heel goed zit en het doet wat afbreuk aan het oorspronkelijke concept om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt kansen te geven.

Minister, werd u reeds op de hoogte gebracht van het probleem van het personeelstekort bij de kringloopwinkels? Hoe schat u dit probleem in op korte en middellange termijn? Wat zult u ondernemen om de toeleiding van werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt naar de kringloopwinkels te verbeteren?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Mevrouw Talpe, ik ga u ontgoochelen. Ik ga niet verwijzen naar mijn collega, maar ik zal ingaan op de vragen die u mij stelt.

Ik werd niet expliciet door de sector op de hoogte gebracht. Ik heb net zoals u de krant gelezen op de Dag van de Kringloopwinkel. In de kringwinkels kunnen drie groepen werkzoekenden aan de slag. Er zijn de werkzoekenden met een advies 'tewerkstelling sociale werkplaats', de leefloongerechtigden in artikel 60 paragraaf 7 en je hebt de wijk-werkers.

Wat betreft de werkzoekenden met advies 'tewerkstelling sociale werkplaats', telden we eind september 2018 in totaal 1889 niet-werkende werkzoekenden met dat advies. VDAB ontving in 2016 400 vacatures in sociale werkplaatsen,

949 vacatures in 2017 en 773 vacatures tot eind augustus dit jaar. In 2016 werden 2,6 werkzoekenden per vacature voorgesteld door VDAB, in 2017 waren dat er 2,9 en in 2018 zijn dat er 3. Er is dus een stijging van het aantal kandidaten per vacature in de sociale werkplaatsen.

Wat leefloongerechtigden in artikel 60 paragraaf 7 betreft: sinds 1 januari 2017 is artikel 60 geïntegreerd in het nieuwe stelsel van tijdelijke werkervaring (TWE). Leefloongerechtigden die niet onmiddellijk minstens halftijds aan de slag kunnen in een artikel 60 paragraaf 7-tewerkstelling in het normaal economisch circuit (NEC) en die nood hebben aan een lagere opstap in hun traject, kunnen starten in de sociale economie op het niveau van de doelgroepwerknemer, bijvoorbeeld in kringwinkels. Zo is die tweede groep ook een mogelijkheid voor de kringwinkels.

De OCMW's beslissen autonoom wie instroomt in TWE en uit welke stappen het traject naar werk zal bestaan. Het traject naar werk is een traject op maat van de leefloongerechtigde en moet ervoor zorgen binnen maximum 24 maanden aansluiting te maken met het NEC.

Een van de veranderingen die TWE-OCMW gebracht heeft, is meer focus op activeren. De aanbieders van de werkplekken, waaronder de kringwinkels, spelen hierin een belangrijke rol. Zij denken meer en meer na over nodige en te ontwikkelen competenties, over functieprofielen, over competentie-opbouw. Het is een heel goede zaak dat men het op die manier aanpakt en het echt gebruikt als opstap naar het NEC. Ik denk dat u dat zult onderschrijven.

Voor de instroom van 'artikel 60, paragraaf 7'-werknemers kunnen de kringwinkels samenwerken met het eigen OCMW, maar uiteraard ook met dat van de buurgemeenten. Ik kan geen indicatie geven hoe groot het potentieel is van de artikel 60-werknemers aangezien dat autonoom de bevoegdheid is van de OCMW's.

Dan kom ik aan de derde groep, de wijk-werkers. Door de wijk-werkers kunnen activiteiten uitgevoerd worden bij vzw's, dus ook bij kringwinkels die vzw's zijn. Wijk-werkers mogen enkel worden ingezet voor activiteiten die niet voor doelgroepwerknemers sociale economie bestemd zijn. Dat is belangrijk, maar dat wilden we ook. We hadden er uitdrukkelijk in voorzien dat die mensen niet die plaatsen zouden gaan verdringen. Welke taken ze dan wel kunnen uitvoeren, is opgenomen in de Vlaamse activiteitenlijst. Zoals u weet zijn er lokaal afwijkingen mogelijk.

Op basis van deze gegevens, die een momentopname zijn, kan ik stellen dat er met betrekking tot mogelijke vacatures op korte en middellange termijn aan werkzoekenden, leefloongerechtigden en wijk-werkers toch een aanbod gedaan moet kunnen worden. U vraagt naar een mogelijke verbetering zodat wie in aanmerking komt, effectief zal worden toegeleid naar die beschikbare vacatures. We zijn wat de instroom van werkzoekenden met advies sociale tewerkstelling betreft, afhankelijk van het aantal werkzoekenden dat over dit advies beschikt. Ofwel horen ze bij die groep door de advisering van VDAB, ofwel niet. Het werkt niet zo dat als er wat meer vacatures zijn dat we er dan wat meer zullen benoemen. Het wordt bekeken vanuit de werkzoekende.

We hebben het versnellingsplan waarmee we de langdurig werklozen opnieuw gaan screenen. Ik ga ervan uit dat er wel wat mensen naar voren zullen komen met een arbeidsbeperking die wellicht ook gescreend zullen worden en die de rechten voor advies sociale tewerkstelling toegewezen zullen krijgen. Samengevat: het is mijn indruk dat we door de screening van de langdurig werklozen waarschijnlijk een nog grotere groep zullen hebben die dat statuut van advies sociale tewerkstelling zal krijgen.

Op de instroom van artikel 60 hebben wij geen impact. Dat is afhankelijk van de instroom van leefloongerechtigden die zich aanmelden bij de OCMW's en die voldoen aan de instroomcriteria TWE-OCMW.

Tot daar mijn antwoord. Alles bij elkaar denk ik dat u op die manier een beetje een zicht hebt gekregen op de aantallen mensen en de toekomstige mogelijkheden die er zijn dankzij de screening van langdurig werklozen.

**De voorzitter**: Mevrouw Talpe heeft het woord.

**Emmily Talpe (Open Vld)**: Minister, dank u wel om welwillend op mijn vraag te antwoorden. Het is goed te horen dat het aantal werkzoekenden per vacature stijgt. U hebt ook heel wat cijfers aangehaald. We gaan die zeker van nabij opvolgen. Het is in ieder geval positief dat u het probleem erkent en dat we een aantal stappen zetten. Ik heb hoge verwachtingen van dat versnellingsplan naar de reguliere economie maar uiteraard ook naar de sociale economie. We hebben bij minister Homans ook al vaak aangehaald dat we ons wat zorgen maken over de toeleiding. Dat is een belangrijke rol die weggelegd is voor VDAB.

Ook wat de leefloners en wijk-werkers betreft, zien we opportuniteiten. Daarin volg ik zeker uw antwoord.

Een tijdje geleden was er een studie van de provinciale ontwikkelingsmaatschappij (POM) West-Vlaanderen. Die is besproken in de commissie Sociale Economie. Zij gaven aan dat ze botsen op de beperking van de contingenten en daardoor wat opdrachten missen. In de volgende legislatuur moeten we dan misschien eens bekijken, onder de collega's bevoegd voor Werk en Sociale Economie, hoe we hen die financiële verantwoordelijkheid kunnen geven om meer mensen aan te werven.

**De voorzitter**: Mevrouw Claes heeft het woord.

**Sonja Claes (CD&V)**: Ik wil graag even citeren uit het rapport dat de Koepel van Milieuondernemers in de Sociale Economie (KOMOSIE) naar aanleiding van de Dag van de Kringwinkel opstelde. Dat rapport komt niet helemaal overeen met wat u zegt, minister. Zij vragen globaal 1500 extra plaatsen tegen 2025. Ik citeer: "Dat het aantal vte achterloopt met een heel beperkte groei is echter nog onrustwekkender als je naar de invulling van die stijging kijkt." Er is dus een stijging.

Maar als je dan inzoomt op de plaats waar die stijging precies zit, zeggen ze: "Meer en meer taken worden opgenomen door vrijwilligers, arbeidszorgmedewerkers en mensen tewerkgesteld via artikel 60." Dat klopt. "Het aantal door de centra zelf gefinancierde omkaderingsmedewerkers stijgt met 14 procent. De stijging van het aantal werknemers tijdens de voorbije periode, 2012 tot nu, is vooral te danken aan de eigen medewerkers binnen de kringwinkels. Dit terwijl het aantal doelgroepmedewerkers bij de kringwinkels niet is gestegen. Kringwinkels kampen met een structureel tekort aan medewerkers." *(Opmerkingen van minister Philippe Muyters)*

Ik zal even uitleggen waar ik de tegenstelling zie. In het rapport van KOMOSIE zegt men dat de groei die werd gecreëerd een groei is die de kringwinkels zelf hebben gecreëerd, door de betaling van eigen medewerkers, door vrijwilligers. De groei werd dus niet gecreëerd door artikel 60'ers, noch door de groei van wijk-werkers of mensen binnen maatwerk. De groei is gecreëerd door eigen medewerkers.

En daar zit net de uitdaging, minister. De kringwinkels hebben een doelstelling sociale tewerkstelling, naast andere doelstellingen. Wij zullen er als overheid samen voor moeten zorgen... En dat is voor een deel uw verantwoordelijkheid, wat betreft de screening door VDAB. Ik erken dat dat de voorbije jaren veel beter gaat. Die groei is gecreëerd door het aantal mensen dat men aanbiedt voor een bepaalde vacature. Daar zit het knelpunt vandaag niet, maar het zit wel bij het contingent dat men krijgt, namelijk het aantal mensen dat men betoelaagd mag tewerkstellen.

Jullie, de Vlaamse Regering, hebben daar vandaag een kans. Minister Homans heeft 10 miljoen euro extra om extra contingent toe te kennen. De uitdaging zal

zijn om die op de juiste plaats toe te kennen. Maar dat is uiteraard de verantwoordelijkheid van minister Homans. U kunt, als minister van Tewerkstelling, maar gedeeltelijk richting geven aan de samenwerking met de OCMW's. Maar de grote oplossing, als ik dat zo mag zeggen, zit in de betoelaagde tewerkstelling.

**De voorzitter**: Mevrouw Vermeulen heeft het woord.

**Sabine Vermeulen (N-VA)**: Deze vraag over de kringloopwinkels is geen nieuwe vraag. Want in juni 2016 bracht de heer Tobback dit al ter sprake in de commissie Leefmilieu. Toen werd aan minister Schauvliege gevraagd wat ze daaraan zou doen. Dat was dan vooral om de doelstelling van 7 kilo recyclage te halen.

Ik durf niet te zeggen dat zij het thema recyclage gebruiken om de tewerkstelling op te drijven. Er moet inderdaad worden erkend dat daar misschien een personeelstekort is. Via VDAB moeten we dan inderdaad de toeleiding daarnaartoe krijgen.

Maar ik denk dat we het er allemaal mee eens moeten zijn dat wij niet zomaar doelgroepmedewerkers kunnen creëren. Het kan niet de bedoeling zijn dat wij middengeschoolden of 'kortdurig' werkzoekenden naar die kringloopwinkels toeleiden. Het versnellingsprogramma kan inderdaad een zeer grote tool zijn om de sterkste profielen de juiste toeleidingen te geven en langdurig werkzoekenden naar de kringloopwinkels toe te leiden indien zij daarvoor in aanmerking komen.

De communicatie van KOMOSIE is misschien inderdaad, zoals mevrouw Claes zegt, geïnspireerd vanuit het groeipad, vanuit de sociale economie. Zij kijken vooral naar dat groeipad. Maar we moeten erkennen – en dat is algemeen geweten – dat de kringloopwinkels ook naar de sterkste profielen kijken. Zij willen niet meteen die mensen uit de sociale economie. Daar is er dus toch een breuklijn: wat willen de kringloopwinkels als profielen en wat niet? Daarover moeten ze eens zeer ernstig nadenken.

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Ik heb vooral vragen gehoord naar het contingent. Dat valt echter niet onder mijn bevoegdheid. Wat de doorstroming betreft, heb ik reeds antwoord gegeven. Vanuit VDAB proberen we de mensen met de juiste competenties naar de juiste plaatsen te brengen, ook naar de kringloopwinkels.

De getallen die ik heb genoemd over het aantal vacatures betreffen niet de vacatures van de kringloopwinkels, maar van alle sociale werkplaatsen waar men vacatures heeft. De begeleiding naar de werkplaatsen gebeurt goed. Er zijn daar voldoende kandidaten. Het komt erop aan om de juiste kandidaten te kiezen die daarvoor in aanmerking kunnen komen.

**De voorzitter**: Mevrouw Talpe heeft het woord.

**Emmily Talpe (Open Vld)**: De groei waarnaar mevrouw Claes verwijst, is inderdaad een positieve evolutie. Dat is ook een uitdaging. Er is aangekondigd dat er een verhoging zal zijn van de middelen binnen de sociale economie. Er is een vraag aan VDAB om die screening goed uit te voeren. Dat kan ook richting kringloopwinkels. Mevrouw Vermeulen maakte in dat verband een terechte bemerking.

Ik sluit af. Ik wil erop aandringen dat we met VDAB zoveel mogelijk ondersteuning geven aan de kringloopwinkels bij die zoektocht naar extra manschappen. Want het gaat vooral om laaggeschoolde langdurig werklozen en zij hebben daar toch wel wat persoonlijke begeleiding en ondersteuning nodig.

**De voorzitter**: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de uitrol van het digitaal loket voor ondernemers**
**– 58 (2018-2019)**

**Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters**

**De voorzitter**: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

**Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld)**: Voorzitter, minister, collega's, in uitvoering van het Vlaams regeerakkoord kreeg het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) van de Vlaamse overheid de opdracht om een digitaal loket voor ondernemers te ontwikkelen. Er waren drie pijlers: vergunningen, fiscaliteit en subsidie. Het was de bedoeling om te komen tot één uniek digitaal loket voor de ondernemer met betrekking tot alle maatregelen en diensten. Ik kan dat alleen maar toejuichen, want het ligt in de lijn van de vereenvoudiging. De vraag komt ook vanuit de ondernemerswereld zelf.

Uit eerdere vragen en besprekingen, onder andere in maart van dit jaar, bleek dat de uitrol van dat digitaal loket niet zo vlot liep als werd gedacht. U gaf toen aan dat het geen evidente zaak bleek te zijn om de verschillende agentschappen en beleidsdomeinen te laten meestappen in dat geïntegreerd loket. Dat bleek ook uit gesprekken met administrateur-generaal Bernard De Potter. Hij zei toen dat er eigenlijk tien verschillende IT-diensten zijn, die allemaal even overtuigd zijn van hun manier van werken. De uitdaging is dan om tot één uniek systeem te komen.

Ondertussen zijn er al stappen genomen. Dat is op zich wel een goede zaak. Je moet niet altijd wachten totdat alles in orde is en alle neuzen dezelfde kant op wijzen. Op een gegeven moment moet je gewoon stappen nemen. Het is dan ook echt een goede zaak dat er sinds september een eerste beperkte versie van het digitaal loket door VLAIO werd gelanceerd. Het gaat om www.vlaanderenondernemt.be. Ondernemers kunnen daar bij deelnemende agentschappen premies, subsidies en erkenningen aanvragen en opvolgen. Via VLAIO kunnen ze de hinderpremie, de kmo-portefeuille en de ecologiepremie aanvragen. Ook het departement Werk en Sociale Economie heeft zich aangesloten, net als Flanders Investment & Trade (FIT) en ondertussen ook Syntra Vlaanderen.

Het gaat om een unieke digitale toegang van waaruit kan worden doorgeklikt naar de verschillende deelnemende diensten. Er is dus één punt, zoals oorspronkelijk werd vooropgesteld. De verschillende systemen blijven wel bestaan, maar er is niet langer een aparte login nodig. Het only-onceprincipe wordt dus toegepast.

De bedoeling is dat dat nog verder uitgebreid wordt naar andere agentschappen, waaronder de Vlaamse Belastingdienst (VLABEL), het Agentschap Natuur en Bos (ANB) enzoverder. Ik zal ze hier niet allemaal opsommen.

Ondertussen is de federale eBox voor ondernemers gelanceerd, waarbij burgers en ondernemers één enkele logintoegang hebben voor overheidsdocumenten. Het zou interessant zijn, als dat gekoppeld zou kunnen worden.

Minister, wat is nu de stand van zaken? Welke stappen worden er genomen en, vooral, hoe werd het platform VlaanderenOnderneemt in de markt gezet? Zijn de ondernemers daarover voldoende op de hoogte? Hebt u daar een marketingplan rond?

Ten tweede: wat is de vooruitgang wat de uitbreiding naar andere domeinen en agentschappen betreft? Is er al vooruitgang geboekt? Welke knelpunten zijn er nog en tegen wanneer denkt u volgende stappen te kunnen nemen?

Ten derde zijn er voor de ontwikkeling van het e-loket middelen uitgetrokken in de begroting, voor de ontwikkeling van applicaties, maar ook voor de tussenkomst in de integratiekosten van aansluitende agentschappen enzoverder. Uit cijfers uit een schriftelijk antwoord dat u gaf op een schriftelijke vraag van augustus dit jaar, blijkt dat er in 2017 middelen uit het Hermesfonds onbenut gebleven zijn. Er was in 3,5 miljoen euro voorzien. Klopt dat of zijn de middelen elders gehaald? Kunt u daar wat verduidelijking rond geven? Bij de begroting 2018 werd het budget binnen het Hermesfonds lichtjes verlaagd: van de oorspronkelijke 4 miljoen euro naar 3,8 miljoen euro. Hoe komt dat? Ik vraag u daar puur wat toelichting rond.

Ten slotte gaf u met betrekking tot de federale eBox eerder aan dat er overleg gepleegd zou worden met de Federale Regering. Het zou op zich wel interessant zijn dat die federale eBox gebruikt zou kunnen worden als een soort van brievenbus. Je doet dan bijvoorbeeld een subsidieaanvraag via VlaanderenOnderneemt en krijgt een antwoord terug via je eBox. Zijn daar al stappen toe ondernomen? Uiteindelijk moet de betrachting zijn één digitaal punt te hebben voor ondernemers over alle bestuursniveaus heen. Wat is daar de stand van zaken?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Ik ga proberen snel en goed te antwoorden. Over uw eerste vraag hoef ik eigenlijk niet veel te zeggen, want die eerste versie is nog maar op 27 september gestart, met de verschillende agentschappen die u hebt opgenoemd. U zult opgemerkt hebben dat dat, op FIT na, allemaal bevoegdheden uit mijn portefeuille zijn, waarbij ik zelf heb gezegd dat ik daar absoluut mee wilde kunnen beginnen.

Rond die bekendmaking zijn we momenteel gesprekken aan het voeren met mogelijke partners, zoals de ondernemingsloketten, zodat zij ook een link met het ondernemersloket opnemen in hun kanalen en zo het bereik ervan te vergroten. Het is vooral belangrijk dat we op die eerste versie ook gebruikersfeedback krijgen, zodat we ze kunnen optimaliseren.

Op uw tweede vraag kan ik zeggen dat wij continu verder werken aan de uitbouw van dat e-loket en dat we daarrond ook gesprekken voeren met andere agentschappen. Momenteel voeren we gesprekken met VLABEL en het Departement Omgeving, zoals u zelf ook zei. We ervaren daar eigenlijk dezelfde knelpunten als binnen mijn eigen agentschappen ten tijde van de eerste fase. Een kritische succesfactor is dat de nodige engagementen genomen worden door de partners om de initiatieven en integraties naar het e-loket volgens de afspraak te realiseren. Dat is een eerste punt.

Een tweede punt is dat die nieuwe initiatieven rekening moeten houden met integratie met het e-loket voor ondernemers en van bij de start moeten aansluiten bij de bouwstenen voorzien binnen het ecosysteem van het e-loket voor ondernemers. Ten derde moeten we ook de overkoepelende architectuurstandaarden binnen de Vlaamse overheid vastleggen, uitvoeren en opvolgen. Hebben we die drie dingen niet, dan kunnen we die zaken niet integreren.

Als ik dat allemaal samenvat, dan komt het erop neer dat integratie in het e-loket een strategische IT-capaciteit vraagt binnen de betrokken organisaties. U weet dat zo'n IT-capaciteit schaars is en dat die voornamelijk toegewezen wordt aan interne prioriteiten. Bij de lancering van de eerste versie merkten we dat dat het voornaamste knelpunt was. Ik mag hopen dat er na de lancering van de eerste versie misschien wat meer enthousiasme komt bij de anderen, om mee te integreren en mee te stappen in het project.

Wat het budget betreft, hebben we binnen het Hermesfonds een budget uitgetrokken. Dat is op dit moment effectief onderbenut, mede omdat het aantal aansluitingen

tot op vandaag beperkt is. Voor 2018 hebben we ingeschat wat we het volgende jaar denken te moeten uitgeven. We hadden in 2017 ook in een ruim budget voorzien om de andere beleidsdomeinen te begeleiden. We hadden ook gepland om bepaalde kosten voor aanpassingen aan de applicatie voor ons te nemen. Het knelpunt is echter niet zozeer het budget, maar de beperkte IT-capaciteit, die ertoe leidt dat men vaak de stap niet zet.

Ten vierde is de koppeling met de federale eBox in onze testomgeving gerealiseerd. Als je doorklikt naar de eBox voor ondernemers is alleen de 'single sign-on' vandaag nog niet mogelijk. Dat wil dus zeggen dat die ondernemer zich opnieuw moet aanmelden. Ik hoop dat dat komende maanden alsnog mogelijk wordt na toevoeging van de nodige aanpassingen, zowel aan Vlaamse als aan federale kant. Na die noodzakelijke aanpassingen en het testen ervan zou het zo spoedig mogelijk moeten lukken om door te klikken naar die eBox.

Wat uw laatste vraag betreft, ten slotte, zijn er vandaag gesprekken tussen de lokale en federale administraties, om te onderzoeken hoe de ondernemer uiteindelijk tot een globaal overzicht van zijn erkenningen enzoverder zou kunnen komen. Dat zit vandaag echter nog in de gespreksfase.

**De voorzitter**: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

**Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld)**: Minister, bedankt voor uw antwoord.

Ik denk inderdaad dat uzelf en de overheid niet de enigen zijn die problemen hebben met die IT-capaciteit. Dat is een algemeen probleem in de ondernemerswereld. Ik begrijp ook dat het wel een zeer complex project is. Het is niet gemakkelijk om allerhande systemen met hun eigen specificaties om te vormen tot een enkel toegangssysteem. Ik denk dat het soms ook heel wat psychologische vaardigheid vergt om mensen te overtuigen mee te stappen in een nieuw verhaal.

Dat neemt echter niet weg dat we het niet mogen opgeven. Dat zal u zeker niet doen. We mogen het belang van de ondernemers niet vergeten en we moeten dus zo snel mogelijk tot één nieuw, uniek e-loket komen. Ik denk echt dat u zult komen tot vereenvoudiging en een verbeterde toegang tot alle mogelijkheden die u per slot van rekening wel biedt aan de ondernemers.

**De voorzitter**: Mevrouw Christiaens heeft het woord.

**An Christiaens (CD&V)**: Ik heb een kleine bijkomende vraag, die aansluit bij de laatste vraag van mevrouw Vanwesenbeeck in verband met het eengemaakte digitaal loket over alle bestuursniveaus heen. De Senaat heeft daarrond gewerkt en is tot een resolutie gekomen wat betreft de vereenvoudiging rond beleid en dienstverlening voor kmo's. Het only-onceprincipe en het ene loket kwamen daar ter sprake. U hebt geantwoord aan mevrouw Vanwesenbeeck dat we hierrond op dit moment nog maar in de gespreksfase zitten. Mijn vraag is nu of de afspraken met andere regio's en de Federale Regering rond dat only-onceprincipe kaderen binnen die resolutie. Ik begrijp wel dat er nog weinig vooruitgang is, aangezien we nu nog maar in de gespreksfase zitten.

**De voorzitter**: Mevrouw Maes heeft het woord.

**Lieve Maes (N-VA)**: Minister, ik heb ook nog een aansluitende vraag over dat laatste aspect. Ik vroeg mij af of u op het lokale niveau het voordeel hebt met één gesprekspartner te werken dan wel of u op een lager niveau moet gaan praten. Ik weet dat de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG) hierin een coördinerende rol heeft gespeeld, maar ik vermoed dat bepaalde grote steden al veel verder staan dan kleine gemeenten. Ik had hierover graag nog wat meer uitleg gehad.

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Mevrouw Maes, ik kan uw vraag nog niet sluitend beantwoorden. Naar mijn aanvoelen spelen zowel de VVSG als de grote steden een rol. Ik kan het echter niet met zekerheid zeggen.

Collega Christiaens, u kan ik wel zeggen dat we niet op basis van de resolutie van de Senaat werken.

Wij doen gewoon ons ding. Ik heb daarnet al aan mevrouw Vanwesenbeeck uitgelegd hoe moeilijk het is om de integratie binnen Vlaanderen door te voeren. Laat ons dan ook stap per stap werken.

**De voorzitter**: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

**Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld)**: Minister, ik wil afsluiten met een positief punt dat u in de rand hebt vernoemd. Het feit dat gebruikers van het platform feedback kunnen geven, is op zich een heel positief gegeven. Dat wil eigenlijk ook zeggen dat u de gebruikers, de ondernemers in dit geval, ook beschouwt als klanten. Zo gebeurt dat eigenlijk ook in de ondernemerswereld. Als men niet luistert naar de feedback van de klanten, dan blijft men stilstaan.

**De voorzitter**: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Daniëlle Vanwesenbeeck aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de vereenvoudigde innovatiesteun**
**– 122 (2018-2019)**

**Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters**

**De voorzitter**: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

**Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld)**: Het sleutelwoord van vandaag is inderdaad vereenvoudiging en klantgerichtheid. Er is natuurlijk een verschil tussen wat er in de praktijk gebeurt en de intenties. We moeten daar de vinger aan de pols houden. In dit geval gaat het over de O&O-steun (ontwikkeling en onderzoek) die is hervormd, een belangrijk punt uit het regeerakkoord en de beleidsnota.

Minister, een van de pijnpunten was dat bedrijven niet altijd hun weg vonden in de vele subsidies en te maken kregen met te lange procedures, wat ontmoedigend werkt. U hebt dat vereenvoudigd. Men had daarin twee luiken. Enerzijds zijn de bestaande subsidies zoals kmo-programma en Sprint-steun vervangen door twee nieuwe subsidies, de ontwikkelings- en onderzoeksprojecten. Anderzijds werden de modaliteiten voor de steunaanvragen herzien met de bedoeling te komen tot snellere en eenvoudigere procedures en minder administratieve rompslomp voor de bedrijven.

Onder andere de aanvraagdocumenten zijn vereenvoudigd en bondiger gemaakt, wat ook een belangrijke hervorming is. En als ik het goed begrijp, hebt u ook meer aanvragen en is er voorzien in hogere steunpercentages voor kmo's.

De bedoeling van uw hervorming was heel duidelijk, namelijk de innovatiesteun toegankelijker maken en vereenvoudigen.

Ik stel deze vraag omdat ik hier en daar signalen heb ontvangen uit de bedrijfswereld. De aanvraag op zich is wel vereenvoudigd maar vanuit het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) wordt toch regelmatig bijkomende informatie gevraagd. Ik heb de indruk dat het gedeeltelijk gaat over 'change management'. Dat is niet gemakkelijk want er zijn mensen die al jaren op eenzelfde manier

moeten werken en nu eenvoudigere zaken moeten vragen en het misschien wat moeilijk hebben met die ommekeer.

Minister, hoe evalueert u de toepassing van de vereenvoudigde aanvraagprocedures sinds begin dit jaar? Is een bijsturing van de behandeling voor aanvragen innovatiesteun nodig?

Hoe wordt opgevolgd dat de beoogde vereenvoudiging in de praktijk effectief wordt gerealiseerd? Is er een monitoring? Hoe wordt dat binnen VLAIO aangepakt?

In een schriftelijk antwoord begin juli zei u dat VLAIO een toename van de interesse vanuit de bedrijven kon vaststellen ten opzichte van vorig jaar. Dat wil zeggen dat die vereenvoudiging voor een deel ook wel werkt. U verwees enerzijds naar de hervormde innovatiesteun maar tevens naar de nieuwe aanpak van VLAIO in de benadering van bedrijven. Hebt u intussen verdere indicaties over de impact van de hervorming van de innovatiesteun? Is er nog een ander effect merkbaar zoals contactnames, aanvragen enzovoort?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Mevrouw Vanwesenbeeck; ik zal hier niet heel het proces van vereenvoudiging uitleggen, u hebt dat zelf zeer goed gedaan. Ik kan wel zeggen dat die vereenvoudiging en het verlagen van de instapdrempel de kwaliteitsdrempel niet mochten verminderen. Dat is een eerste belangrijk gegeven.

U weet dat wij ook moeten voldoen aan de staatssteunregels voor onderzoek en ontwikkeling van de Europese Commissie, en ook daar is informatie voor nodig. Er zijn gesprekken tussen het kabinet en de administratie maar er zijn natuurlijk gevallen waarin het gaat over complexe en omvangrijke projectvoorstellen. In die gevallen kan soms specifieke bijkomende informatie nodig zijn. Dat kan een reden zijn waarom in het proces wordt voorzien in een gesprek met de aanvragende onderneming. In dat gesprek kan naar voren komen dat er bijkomende informatie nodig is om de juiste inschattingen te maken. Zodra men de website bekijkt, wordt transparant meegedeeld dat dit mogelijks het geval is. Maar ik ben het helemaal met u eens dat er altijd een goed evenwicht moet blijven met wat initieel op papier wordt gevraagd. Die bijkomende mondelinge toelichting kan soms misschien wel volstaan. Wanneer bijkomende schriftelijke informatie wordt gevraagd, moet die ook echt nodig zijn met het oog op bijvoorbeeld die toegelaten staatssteun.

We werken nu een negental maanden met de nieuwe steunformules en ook voor het agentschap is dat een leerproces. Momenteel bekijkt het agentschap op basis van de opgedane ervaringen en de feedback van de bedrijven of de aanvraagtemplate en het bijhorende proces bijkomende aanpassing en/of verduidelijking verdienen.

Voor elke steunaanvraag die het volledige evaluatieproces heeft doorlopen, wordt het aanvragend bedrijf gevraagd een klantenbevraging in te vullen waarin de aanvrager zijn appreciatie kwijt kan over het proces en de interacties die er zijn geweest met het agentschap.

Het agentschap maakt momenteel een analyse van de resultaten van de eerste negen maanden. Die wordt eind november verwacht en zal aantonen of we op de goede weg zitten en of er bijsturing nodig is. Het is dus nog even wachten op die cijfers maar ik kan wel al meegeven dat we dit jaar afstevenen op een recordbedrag aan toegekende steun voor kwaliteitsvolle onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten van bedrijven. Ook het aantal nieuwe bedrijven dat de weg naar innovatiesteun vindt, zou volgens de eerste indicaties in de lift zitten.

**De voorzitter**: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

**Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld)**: Minister, ik dank u voor uw antwoorden. Ik trek uw goede bedoelingen zeker niet in twijfel. Wat me is opgevallen vanuit de bedrijfswereld, is ook de gevoeligheid. Er was geen enkel bedrijf dat wilde dat zijn naam hier zou vallen, zij zijn voor een deel natuurlijk ook reguliere klanten.

Wanneer u spreekt over een evaluatieformulier, vraag ik me af in hoeverre er oprecht wordt gereageerd omdat zij natuurlijk telkens met dezelfde mensen moeten werken bij VLAIO. In hoeverre kunnen zij objectief blijven? Het kan misschien een optie zijn om bedrijven anoniem te laten evalueren zodat er oprechter kan worden geëvalueerd.

Ik verneem bijvoorbeeld dat er vaak wordt teruggegrepen naar de oude aanpak. Vroeger werd blijkbaar ook gevraagd wat men terugkrijgt wanneer er innovatiesteun wordt gegeven. Men moest bijvoorbeeld bewijzen dat de omzet vertienvoudigd was of men moest in x aantal arbeidsplaatsen voorzien. Ik heb vernomen dat dit nu niet meer wordt gevraagd maar dat dit achteraf wel mondeling opnieuw wordt gevraagd. Het is me niet duidelijk of dit dan kadert in die voorschriften van die staatssteunregels. Misschien is het aan u om toch een signaal te geven, indien het niet hoort tot die staatssteunregels, om daar toch mee op te houden of een andere manier van werken toe te passen.

**De voorzitter**: Mevrouw Christiaens heeft het woord.

**An Christiaens (CD&V)**: Minister, ik heb nog een bijkomende vraag. Als het gaat over vereenvoudiging in het kader van innovatie, is er ook de fusieronde geweest van de provinciale innovatiecentra. Ik weet niet of u daarop kunt antwoorden, anders stel ik er een bijkomende vraag om uitleg over. Hebt u al een zicht op de effecten, namelijk de win-win voor de kmo's, de uitgespaarde kosten? Is er een groter bereik? Zijn die effecten positief of is er nog in een evaluatie voorzien?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Collega Christiaens, ik heb zeker de indicatie dat er meer instroom is. Het lijkt op de goede weg te zitten, maar details heb ik niet bij. Ik weet ook niet of die er al zijn, maar ik krijg signalen dat er meer instroom is nu die fusie is gerealiseerd.

Mevrouw Vanwesenbeeck, ik neem uw suggestie van anonieme feedback mee en ik neem ook uw voorbeeld mee in het volgende gesprek dat we vanuit het kabinet hebben met de administratie. Ik denk niet dat de feedback aan de maatschappij een onderdeel is van wat volgens Europese regels moet gebeuren. Ik zal dat zeker meenemen en neem ook uw suggestie mee.

**De voorzitter**: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

**Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld)**: Ik kan alleen maar zeggen dat ik heel tevreden ben dat u mijn suggesties meeneemt.

**De voorzitter**: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Peter Van Rompuy aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over de oprichting van het Flanders Future Techfund**
**– 96 (2018-2019)**

**Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters**

**De voorzitter**: De heer Van Rompuy heeft het woord.

**Peter Van Rompuy (CD&V)**: Minister, in de Septemberverklaring werd aangekondigd dat het Flanders Future Techfund zal worden opgericht, een nieuw fonds voor toptechnologie om onze Vlaamse strategische onderzoekscentra en speerpuntclusters sneller naar de markt te laten doorstromen. Zodoende zorgen wij ervoor dat het potentieel van onze Vlaamse technologie zo breed mogelijk benut wordt en leggen we de basis voor een nieuwe generatie Vlaamse wereldspelers in het digitale tijdperk. Het fonds krijgt een startkapitaal van 75 miljoen euro, dat op termijn met 300 miljoen euro kan aangroeien.

Ik vind het op zich een goed idee om dat te doen, het vermarkten van innovatie die aan speerpuntclusters en onderzoekscentra via de universiteiten ontwikkeld wordt. Ik heb een aantal vragen omdat het voor mij nieuw was. Het is iets dat ik ontdekt heb tijdens de Septemberverklaring. Ik wist niet dat het op komst was en dat we daaraan aan het werken waren. 75 miljoen euro is geen groot fonds maar het wordt op termijn 300 miljoen euro. Dat is natuurlijk van een totaal andere orde, zo zijn er niet zoveel fondsen in Vlaanderen.

Bestaat die 300 miljoen euro enkel uit publieke middelen of gaat het over private middelen die toegevoegd worden aan de 75 miljoen euro die, vermoed ik, door Vlaanderen op tafel wordt gelegd? Wat zijn de beweegredenen voor de oprichting? Wat is de positie van het nieuwe fonds ten aanzien van publieke en private fondsen die al bestaan of in oprichting zijn? Er is onder andere het initiatief van federaal minister Van Overtveldt voor scale-ups en dergelijke meer. Er zijn ook private initiatieven zoals Scaleups.eu. Hoe moeten we dat zien in het veld? Hoe zal de governance van dat fonds verlopen?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Mijnheer Van Rompuy, u weet dat we vanuit Vlaanderen al tientallen jaren investeren in onze strategische onderzoekscentra (SOC's). Zij bouwen een mooie technologieportfolio uit. We merkten dat wanneer men deze technologie wil valoriseren, het vaak moeilijk is om voldoende kapitaal op te halen om de technologie voldoende breed te ontwikkelen. De technologie van onze SOC's is immers bij uitstek platformtechnologie die ingezet kan worden voor verschillende doelstellingen of producten. Ik zal u een voorbeeld geven. Zo kan een molecule uit onderzoek van het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) vaak ingezet worden voor de behandeling van een bepaald ziektebeeld, maar wellicht kan dat ook bij een totaal ander ziektebeeld worden ingezet.

Omdat het echter bijzonder kapitaalintensief is en omwille van het hoog innovatiegehalte en dus ook hoog risicogehalte, vonden de SOC's moeilijk investeerders om dergelijke platformen verder te ontwikkelen of wanneer een investeerder gevonden werd, werd de technologie snel verengd tot een van de mogelijke toepassingen om het investeringsbedrag en het risico te beperken. In plaats van het platform volledig te blijven uitspitten, ging men in op een mogelijke commercialisering. Dit betekent wat mij betreft een duidelijke suboptimale return voor Vlaanderen aangezien daarmee investeringen in andere mogelijke toepassingen van een technologieplatform stil werden gelegd of in het slechtste geval nooit verder werden opgenomen, en concurrerende initiatieven uit het buitenland de tijd kregen om bij te lopen.

We willen echter deze platformtechnologie van onze SOC's zo breed mogelijk ontwikkelen en naar de markt brengen, zodat we alle mogelijke toepassingen van het onderzoek kunnen valoriseren. Om die brug te maken, de technologieplatformen meer matuur te maken alvorens er marktinvesteerders mee gemoeid zijn, en de verschillende producten uit te kunnen bouwen, was een initiatief nodig om dit gat te dichten. Het is zoals u zegt zeer innovatief. Het bestond nog niet. Het is naar voren gekomen vanuit de SOC's.

Dit initiatief is het Flanders Future Techfund, in het Engels omdat we uit het buitenland bijkomende investeerders willen aantrekken op termijn. De doelstelling is de technologieplatformen van onze SOC's en speerpuntclusters breed te ontwikkelen zodat alle onderzoekstoepassingen parallel gevaloriseerd kunnen worden in plaats van na elkaar of soms helemaal niet.

U vraagt dan naar de positie van dat fonds ten opzichte van initiatieven als Scaleups.eu en dergelijke. Ik denk dat het, in de uitleg die ik u gegeven heb, heel duidelijk is dat dit fonds een zeer specifieke doelstelling heeft, die helemaal niet te vergelijken is met de doelstelling van het scale-upfonds, namelijk om meer doorgroei van scale-ups mogelijk te maken. Het gaat hier over die specificiteit van een technologieplatform en het benutten van alle mogelijkheden daarvan.

Wie zal het fonds beheren? Wij voeren discussie met de PMV om te bekijken of ze het fonds in fiduciair beheer kunnen nemen.

Collega Van Rompuy, ik hoop dat mijn uitleg duidelijk genoeg was. Ik denk dat het een heel specifieke zaak is, gekoppeld aan onze SOC's, onze speerpunten en brede technologieplatformen, waarvan we vandaag merkten dat niet alles benut werd wat nodig en zinvol was.

**De voorzitter**: De heer Van Rompuy heeft het woord.

**Peter Van Rompuy (CD&V)**: Ik wil er toch nog iets aan toevoegen. Ik vind het een nuttig initiatief, zonder enige twijfel. Ik vind ook dat het doorgang moet vinden. Ik wil wel herhalen wat ik vorige week al zei, namelijk dat we op termijn wel riskeren om te komen tot een zekere versnippering van de investeringsmiddelen die we hebben voor verschillende fondsen. Ik probeer deze materie goed op te volgen. Voor mij was dit fonds toch wel een verrassing. Het was een positieve verrassing, maar niettemin een verrassing.

Daarom wil ik opnieuw oproepen om die versnippering tegen te gaan of in goede banen te leiden. Ik roep er daarom toe op om in het parlement toch eens een debat te hebben over welke strategische keuzes we maken op het vlak van investeringsfondsen. Waarom zeg ik dat? Er is nu een startkapitaal van 75 miljoen euro. Dat betekent dat je toch met relatief kleine tickets zit. Als je daarmee verschillende projecten wilt steunen, dan heb je al snel tickets die onder de 10 miljoen euro zitten. Dat is voor verschillende van die projecten niet altijd optimaal.

Er zijn ook andere initiatieven. Dit is een initiatief van federaal minister van Financiën Van Overtveldt, in samenwerking met Vlaanderen, denk ik. Op zich is dat positief, maar we spreken ook over grote bedragen of zouden willen doorgroeien naar grote bedragen. Ik heb zelf een voorstel op tafel gelegd, een conceptnota ingediend, over een verankeringsfonds. U hebt vorige week in de commissie gezegd dat u nadenkt over een verankeringsfonds. Het zou goed zijn als we daar eens een debat over hebben, een hoorzitting, om na te gaan waar die middelen juist zitten, wat voor Vlaanderen de prioriteiten zijn en hoe we grosso modo de bedragen zien die we daarin investeren. Ik denk dat dat wel een nuttige oefening zou zijn bij debatten als deze.

**De voorzitter**: De heer Gryffroy heeft het woord.

**Andries Gryffroy (N-VA)**: Ik kan deels de bijkomende vraag van collega Van Rompuy bijtreden, maar deels ook niet, omdat ik denk dat er hier toch ook een opportuniteit zit in die context, omdat de Vlaamse overheid hier, tenzij u dit tegenspreekt, de lead neemt in het fonds. We zien inderdaad dat er een tekort is in het segment van 'ik doe aan fundamenteel onderzoek en ik wil het op een bredere manier naar de markt brengen'.

Het fonds van minister Van Overtveldt gaat eigenlijk over een verdere scale-up, waar men spreekt over tientallen miljoenen die soms nodig zijn en waar buitenlandse bedrijven dat dan meestal eerder doen dan wij. Vandaar ook mijn vraag.

Het leidt tot versnippering, maar ik denk dat het versnippering ook net kan tegengaan. Want bijvoorbeeld imec heeft ook zijn eigen fonds, imec.xpand, waarin de overheid volgens mij niet de lead neemt. Is het dan de bedoeling dat dat bijvoorbeeld wel geïntegreerd wordt in dit nieuwe techfonds? Want dan ga je juist wel wat versnippering tegen en kom je deels tegemoet aan de vraag van de heer Van Rompuy.

**De voorzitter**: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

**Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld)**: Ik vind het op zich wel een interessante discussie. We moeten ons inderdaad de vraag stellen: moeten we ons qua fondsen meer specifiek richten op bepaalde doelgroepen, in dit geval de technologie op zich? Ik vind het een goed initiatief, ook in het kader van Vlaanderen als kennisregio en zo, waarop we ook een antwoord moeten bieden. Er was sowieso ook al een gap rond innovatie en eigenlijk realisatie, zodanig dat dat een meerwaarde kan betekenen voor de Vlaamse economie.

Ik heb nog twee vragen. Collega Van Rompuy spreekt over 75 miljoen euro. Op zich is dat niet veel. Hij leidt onmiddellijk af dat het dan wellicht gaat over kleine tickets. Voor mij wil dat niet onmiddellijk zeggen dat het kleine tickets zijn. Ik vermoed, of ik hoop, dat jullie toch een behoefteanalyse hebben uitgevoerd. Hebben jullie een idee – en ik ga u zeker niet vastpinnen op een cijfer achter de komma – over hoeveel projecten het op jaarbasis gaat? Is dat dan bijvoorbeeld 1 miljoen euro per project? Kunt u daar een indicatie van geven?

Op mijn tweede vraag hebt u tussen de lijnen door al een antwoord gegeven. Voor de financiering van spin-offs van de SOC'S werd de vorige legislatuur het SOFI-fonds (spin-offfinancieringsinstrument) opgericht. Hoe verhoudt dit nieuwe fonds zich ten opzichte van het SOFI-fonds? U hebt heel duidelijk gezegd: dit is heel specifiek voor technologie. Wil dat dan zeggen dat vanuit het SOFI-fonds niets meer voor technologie wordt gegeven? Kunt u daar een woordje uitleg over geven?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Over debatten die hier gevoerd worden, kan ik niet beslissen. Dat was waarschijnlijk ook niet uw vraag, collega Van Rompuy.

Ik wil toch nog eens duidelijk maken dat wat wij hier doen iets heel anders is dan wat bijvoorbeeld collega Van Overtveldt doet. Daar gaat het naar fondsen voor scale-ups. Hier gaat het naar een technologieplatform, alleen bij onze SOC's en onze speerpuntclusters. Hoe groot die tickets zijn, zullen we nog ondervinden. Die kunnen wat groter zijn, misschien zijn er ook een paar kleinere bij. Maar het moet ook voldoende leverage hebben. Er moet voldoende draagvlak zijn om te zeggen: hier zit zoveel in.

Het is ook vaak heel kapitaalintensief, dus het gaat toch wel over wat geld. Dat is mijn aanvoelen. Het idee is gekomen vanuit een aantal SOC's. We hebben het opgenomen omdat we aanvoelden dat het iets is wat nog niet bestond en waar we iets mee moesten doen. Dat is iets heel anders dan bijvoorbeeld xpand van imec. Dat zijn technieken die al veel rijper zijn dan waar we het nu over hebben.

De ervaring van imec met de brede technologieplatformen is dat je vanaf het moment dat je daar fondsen van externen bij betrekt, men snel naar één toepassing gaat en niet meer het hele palet bekijkt omdat die commerciële partner wil dat zijn fondsen zo rap mogelijk renderen.

Collega Van Rompuy, wat we wel willen doen, is altijd een private partner meenemen, maar voor een kleiner percentage om zekerheid te hebben dat er ook interesse is voor dat brede technologieplatform op de markt. Die combinatie willen we maken. Het is de bedoeling om meer vanuit de overheid te werken omdat het niveau nog zeer risicovol is en met een zeer hoog innovatiegehalte.

Collega Vanwesenbeeck, het SOFI-fonds was anders. Daar zat je al aan het moment van de spin-off vanuit de universiteit. Daar was het al rijp om naar de markt te gaan. Hier zitten we nog in een vroegere fase. Stel je voor dat je een chip hebt die je al kunt toepassen en je maakt een spin-off, wat zag je dan? Dat al de rest bleef hangen en gedaan was terwijl er nog potentialiteit was. Er wordt dan niet meer verder in geïnvesteerd. Dat willen we nu juist wel bereiken.

**Peter Van Rompuy (CD&V)**: Minister, u hebt nog één vraag niet beantwoord: wie zal het nieuwe fonds beheren?

**Minister Philippe Muyters**: We voeren momenteel een discussie met PMV om dit te bekijken. Daarop heb ik wel geantwoord.

**De voorzitter**: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over CRISPR (Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats) en de impact van de recente uitspraak van het Europees Hof van Justitie**
**– 106 (2018-2019)**

**Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters**

**De voorzitter**: De heer Gryffroy heeft het woord.

**Andries Gryffroy (N-VA)**: Mijn vraag om uitleg gaat over Clustered Regularly Interspaced Short Palindromic Repeats (CRISPR). Vroeger had ik daar nooit van gehoord, u ook niet wellicht en niemand hier. Het gaat over genetisch gemanipuleerde organismen (ggo's), waar iedereen waarschijnlijk wel al van heeft gehoord.

Er is een groot verschil, namelijk dat er bij ggo's wordt gewerkt met extern DNA, om het DNA van hetgeen je wilt wijzigen, te wijzigen. Bij CRISPR ga je dat niet doen, daar bewerk je enkel interne DNA's door knippen en plakken. Dan is er nog een derde methodologie en dat is mutagenese. Mutagenese is het interne DNA wijzigen door fysische of chemische toepassingen.

Wat is er aan het gebeuren? Dit wordt bij ons toegepast bij het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB), maar ook bij het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), dat ook enkele toepassingen heeft. We zijn daarbij gekomen omdat er op een bepaald ogenblik een bananenproducent of -verdeler plots in paniek sloeg omdat hij volop bezig was te onderhandelen met commerciële partners en mogelijke investeerders om zijn project gefinancierd te krijgen. Dat was een project met VIB en een start-up die met CRISPR/Cas9 bananen wilde veredelen om ze beter bestand te maken tegen ziektes. Miljoenen lokale boeren in meer dan 120 landen zijn namelijk afhankelijk van de banaan.

Bananendistributeurs willen hun naam helaas niet geassocieerd zien met het ggo-fruit, en dat is wat er is gebeurd, ook al is het CRISPR-fruit en is het dus een interne bewerking van hun DNA via knippen en plakken. Nu wordt dit plots door het Europees Hof toch onder een ggo geschoven. Bij mutagenese is dat niet zo, maar voor de CRISPR-producten wel. Dat is omdat er een verzoek was van de Franse landbouworganisatie. In juli 2018 kregen we dan de uitspraak van het Europees Hof van Justitie.

De gevolgen hiervan zijn uiteraard niet min. Dat betekent dus dat de CRISPR-producten moeten voldoen aan de volledige wetgeving van de ggo's, ook al werkt die niet met externe DNA's, maar met interne, geknipte en geplakte DNA's. Daardoor kunnen de kosten oplopen van 10 tot 100 miljoen euro per aangepaste eigenschap. Dat is alleen een optie voor de allergrootste akkerbouwgewassen ter wereld, maar vooral is het voor alle overige gewassen financieel gezien een no-go. Vooral kleine en middelgrote bedrijven en start-ups zullen hiervan de dupe zijn.

Voor investeerders is de Europese uitspraak een bijkomend risico, waardoor nieuwe projecten waarschijnlijk niet gefinancierd zullen raken. Bovendien zeggen ze: doordat we plots het label van ggo krijgen, haken financierders af om mee te investeren en te zoeken naar de betere banaan.

Op eigen Vlaamse bodem – het epicentrum van de biotechnologie – zien we dat kennisinstellingen, onderzoekscentra en ondernemers sterk in de ban zijn van CRISPR. Verschillende Vlaamse start-ups zijn reeds in CRISPR aan het investeren en het VIB, maar ook ILVO, zou ook in gesprek zijn met twee start-ups die zich richten op genbewerking in vegetatief vermeerderde gewassen. Er staat dus heel veel op het spel, zeker voor onze Vlaamse biotechnologie.

Minister, hoe evalueert u de uitspraak van het Europees Hof van juli 2018? In hoeverre onderschrijft u de commentaren vanuit de academische wereld, die zeer negatief staan tegenover die uitspraak? Hoe zult u op eigen bodem wetenschappelijk onderzoek naar en toepassing van precisieveredeling verder ondersteunen binnen de Vlaamse kennisinstellingen, onderzoekscentra en start-ups?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Naar aanleiding van de uitspraak van het Europees Hof, wil ik graag verduidelijken dat het zich beperkt tot de manier waarop artikel 3 en annex I B in de ggo-wetgeving (genetisch gemodificeerd organisme) moet worden gelezen. Dat is vrij technisch, maar het komt erop neer dat er in het arrest niet wordt gesproken over andere delen van de wetgeving, zoals de manier waarop de basisdefinitie van een ggo moet worden geïnterpreteerd. Wellicht is er nog nood aan een nadere verheldering van het vonnis.

Wanneer je de door het Europees Hof gehanteerde logica doortrekt, zoals u in uw vraagstelling ook naar voren hebt gebracht, dan zou dat effectief betekenen dat organismen waarin met behulp van CRISPR kleine erfelijke wijzigingen worden doorgevoerd, aan de strikte bepalingen van de ggo-wetgeving moeten voldoen. En, zoals u zelf zei, zou dat verregaande consequenties hebben, zeker naar onze kleine en middelgrote bedrijven toe.

Ik ben het volstrekt eens met het onbegrip dat wetenschappers uiten over het feit dat de producten van conventionele technieken om dezelfde wijziging te realiseren wél, en de producten van CRISPR niét onder de bestaande uitzondering van de wetgeving vallen. Bovendien veroorzaken de conventionele technieken willekeurige additionele wijzigingen waarvan de gevolgen vaak niet gekend zijn. Het roept het gevoel op dat de wetgeving wetenschappers straft voor het feit dat ze nu béter weten wat ze doen. Bovendien creëert het vonnis van het Europees Hof, zoals aldoor de wetenschap wordt aangehaald, een probleem van handhaving. Want er zijn geen waterdichte detectiemethoden die het onderscheid kunnen aantonen tussen de wijzigingen die via de conventionele technieken dan wel via deze CRISPR-techniek werden gemaakt.

Ik ondersteun daarom de roep van wetenschappers om minder te focussen op de techniek waarmee een product tot stand is gekomen, en meer nadruk te leggen op de eigenschappen van het eindproduct.

Daarnaast onderschrijf ik de potentie en het belang van de genomenediting in het algemeen en de CRISPR-techniek in het bijzonder voor het sneller en meer doelgericht kunnen ontwikkelen van gewassen voor een meer duurzame landbouw. We mogen daarom geen disproportionele eisen aan dergelijke gewassen opleggen. En de wetgeving moet de verantwoorde ontwikkeling van CRISPR-gewassen toelaten.

In het wetenschappelijk onderzoek wordt vandaag al volop gebruikgemaakt van CRISPR en precisieveredeling. Onder andere het FWO heeft volgens mij al heel wat projecten ondersteund waarin van deze technieken wordt gebruikgemaakt. De ondersteuning zal worden voortgezet. Dat kan ik u garanderen.

Het zou onverantwoord zijn om op grond van de uitspraak van het Europees Hof vandaag stappen te ondernemen die ons innovatiepotentieel op dat vlak zouden hypothekeren. Maar om het innovatiepotentieel te waarborgen en het opzetten van start-ups niet te bemoeilijken, heeft de sector wel nood aan het duidelijke signaal dat we in Europa bereid zijn om daar waar nodig het regelgevend kader aan de nieuwe wetenschappelijke ontwikkelingen aan te passen. Ik zal vanuit mijn bevoegdheid als minister verantwoordelijk voor de innovatie zeker dit signaal geven en aangeven dat ik zal doen wat binnen mijn mogelijkheden ligt om aanpassingen van het regelgevend kader te bewerkstelligen. Het Vlaams Instituut voor Biotechnologie (VIB) bekijkt op dit ogenblik welke juridische stappen het nog kan zetten tegen de uitspraak die het Europees Hof heeft gedaan.

**De voorzitter**: De hee Gryffroy heeft het woord.

**Andries Gryffroy (N-VA)**: Minister, ik dank u voor uw duidelijk antwoord, maar ook voor het duidelijk signaal dat u geeft aan de sector. Dat is belangrijk. U hebt zelf ook het gevoelige punt aangekaart rond de nood aan betere communicatie. Want perceptie is zo rap gecreëerd. Als we op achtervolgen zijn aangewezen, is het altijd lastig. Dat zie je heel duidelijk bij die zaak van de bananendistributeurs die eerst wél mee in het onderzoek wilden stappen, en nadien plots zeiden dat ze er niet mee wilden worden geassocieerd, ook al is het misschien niet zo erg als het wordt gepercipieerd.

De Nederlandse overheid zal er bij Europa op aandringen om deze verordening te herzien. Europa kijkt naar een land. Wij hebben drie regio's. In welke mate zou u kunnen overleggen met uw collega's van de andere gewesten en met uw federale collega, om gezamenlijke stappen te ondernemen en er bij de Europese Unie op aan te dringen om deze verordening rond ggo's en CRISPR te herzien?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Het VIB is een actie gestart, met ondertussen 85 andere onderzoeksinstellingen die die wijziging ondersteunen. Binnenkort heb ik een telefonisch gesprek met mijn collega, de Nederlandse staatssecretaris bevoegd voor de innovatie. Ik zal dit punt even aankaarten in dat gesprek.

**De voorzitter**: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Philippe Muyters, Vlaams minister van Werk, Economie, Innovatie en Sport, over innovatieve bedrijfsnetwerken (IBN's) en het nieuwe 'internet of things'**
**– 107 (2018-2019)**

**Voorzitter: de heer Jos Lantmeeters**

**De voorzitter**: De heer Gryffroy heeft het woord.

**Andries Gryffroy (N-VA)**: Innovatieve bedrijfsnetwerken (IBN's) vormen een sleutelinstrument binnen ons beleid rond innovatiegedreven ondernemerschap. Sinds het clusterbeleid in 2016 werden er veertien IBN's opgericht. Uit de projectcall van eind 2017 werden dit jaar zes nieuwe innovatieve bedrijfsnetwerken geselecteerd. Twee daarvan situeren zich rond 'internet of things', een technologie die beweert alles en iedereen te kunnen connecteren.

Minister, ik heb een aantal vragen voor u over de nieuwe 'IoT4Society' en 'IoT Value Chain' innovatieve bedrijfsnetwerken. Wat is de status van de overeenkomst met de respectievelijke innovatieve bedrijfsnetwerken? Innovatieve bedrijfsnetwerken zijn clusters die bottom-up worden gevormd. Welke grote partijen staan achter deze respectieve clusters ? Wat is de respectieve scope van deze twee innovatieve bedrijfsnetwerken? Welke rol spelen deze clusters in het 'smart city'-verhaal met het 'City of Things'-project ? Hoe evalueert u het programma Innovatieve Bedrijfsnetwerken in het algemeen?

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: De overeenkomsten met de twee IBN's op het domein van internet of things (IoT) zijn opgemaakt en worden binnenkort ondertekend, dus we zijn zo goed als rond. Zoals u wel weet, hebben zowel Agoria als het consortium DSP Valley - Citylab een initiatief ingediend op dat domein, beide met een duidelijke link naar de 'smart cities'. Die link is er duidelijk. Dat is een antwoord op uw vraag.

Voor de beide IBN's hebben we, na goedkeuring, een aangepast werkplan gevraagd aan de aanvragers. Dat werkplan dient rekening te houden met de specifieke rol en scope die de overheid aan de initiatieven heeft toebedeeld in het domein van 'smart cities'. Voor beide initiatieven is de rol tweeledig. Enerzijds moeten ze de ondernemingen uit hun respectievelijke doelgroep binnen het ruime 'smart cities'-domein vertegenwoordigen. Anderzijds moeten ze die bedrijven actief integreren en zorgen uit handen nemen binnen de oproepen en initiatieven op dat domein.

Zoals ik al zei, werden dat aangepast werkplan en de kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) van beide initiatieven ondertussen goedgekeurd, werden de overeenkomsten opgemaakt en circuleren die laatste nu voor de ondertekening.

Over het algemeen – en dan ben ik al aan uw laatste vraag gekomen – denk ik dat we op basis van de eerste cijfers kunnen concluderen dat de IBN's hun doel bereikt hebben. Ze slagen erin om bedrijven in een ecosysteemverband samen te brengen en ook te doen samenwerken rond bepaalde onderwerpen die van belang zijn voor hun concurrentiepositie. Zo bereikten de veertien IBN's in 2017 meer dan negenhonderd bedrijven en werden minstens honderd samenwerkingsinitiatieven tussen die bedrijven opgezet. Ik denk dus dat dat een belangrijk element is binnen de openinnovatiefilosofie, die voor bedrijven van nature moeilijk ligt, maar nu wel gestimuleerd wordt.

**De voorzitter**: De heer Gryffroy heeft het woord.

**Andries Gryffroy (N-VA)**: Voor alle duidelijkheid: wij zijn echte 'believers' in deze IBN's.

Op de website van het Agentschap Innoveren en Ondernemen (VLAIO) was ik nog verder aan het zoeken en op een bepaald moment zag ik een aankondiging voor een VLAIO-informatiesessie rond IoT voor kmo's. Ik vroeg mij daarbij af – maar misschien kunt u daar nu nog niet op antwoorden – in welke mate u nu al interesse ziet vanuit kmo's voor die twee nieuwe IBN's en in welke mate u ook al ziet of er rond IoT voldoende interactie zal zijn tussen de verschillende speerpuntclusters en de bestaande IBN's.

**De voorzitter**: Mevrouw Vanwesenbeeck heeft het woord.

**Daniëlle Vanwesenbeeck (Open Vld)**: Het clusterbeleid was ook bedoeld om tot een soort van consolidatie te komen in dit landschap, aangezien er te veel structuren waren en dat een onduidelijke situatie schiep. Ondertussen zijn er al twintig IBN's erkend, op zich niet weinig. Ik wil ook even vermelden dat ik het op zich interessant vind dat Flanders Health ook op SuperNova stond. Die doen wel knappe dingen, dus ik zie zeker het nut in van die IBN's. Het is ook interessant om met die mensen te spreken en te zien wat ze doen met wat u faciliteert.

We moeten wel oppassen dat we niet terugkeren naar een versnipperde situatie, met een veelheid aan structuren. Ik vraag mij dan ook af of u in de nabije toekomst nog een oproep plant tot de oprichting van IBN's. Daarnaast is de bijdrage van bedrijven een belangrijk verschil ten opzichte van vroeger. Vroeger lag die op 20 procent, nu op 50 procent. Voor alle duidelijkheid, u weet hoe ik denk over subsidies, maar ik vraag me toch af of dat een goede zaak is. Het vraagt namelijk een verhoogd engagement van de bedrijven op zich. Zijn er op dit moment problemen met die bijdragen? Is dat een moeilijker punt? Wordt die 50 procent overal gehaald? Ik ben benieuwd naar uw antwoord.

**De voorzitter**: Minister Muyters heeft het woord.

**Minister Philippe Muyters**: Mijnheer Gryffroy, wat de kmo's betreft, wil ik voor alle duidelijkheid herhalen dat die twee IBN's nu in de opstartfase zitten. We hebben er nog niet meteen zicht op hoeveel kmo's erin meestappen, maar ik ga ervan uit dat kmo's zeker mee kunnen stappen in die filosofie. Het zijn vaak net de kleinere bedrijven die daaraan deelnemen.

Wat de speerpuntclusters betreft, moet ik zeggen dat we een aantal van die thema's vrij horizontaal zetten. De clusters zullen zeker de link met de IBN's maken, omdat dat voor beide kanten interessant kan zijn. Iets als artificiële intelligentie (AI) zul je bijvoorbeeld in verschillende speerpuntclusters terugvinden.

Collega Vanwesenbeeck, ik denk niet dat we mogen spreken van versnippering omdat er twintig IBN's zijn. Het fundamentele onderzoek zit natuurlijk in de speerpuntclusters, waar we ook van een termijn van tien jaar spreken. Wat we in een IBN doen, is gedurende drie jaar de opstart van een samenwerking ondersteunen. Na drie jaar moeten die eigenlijk zelfbedruipend zijn. Dat het er twintig zijn, vind ik net goed. Vroeger zouden heel veel van die projecten individueel bij het Instituut voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT) ingediend zijn. Nu zien we dat bedrijven samenwerken, wat ook de bedoeling is.

Ik denk dat er minder versnippering is dan in het verleden en de sector moet de structuur na drie jaar zelf betalen. De bedrijven krijgen drie jaar lang opstartmogelijkheden en daarna beslissen ze zelf of ze iets aan het bedrijvennetwerk hebben of niet. In dat laatste geval zullen ze niet meer betalen. Wij betalen dus eigenlijk de opstart, niets meer, en we zien dat die 50 procent effectief gehaald wordt. Dat is ook een voorwaarde voor middelen van de overheid, een voorwaarde om het te kunnen realiseren.

**De voorzitter**: De heer Gryffroy heeft het woord.

**Andries Gryffroy (N-VA)**: Ik geloof ook niet dat we hier spreken over een versnippering, het is een andere aanpak. Wat de innovatieve bedrijfsnetwerken betreft, is het een concept. Vroeger werkte iedereen naast elkaar en diende afzonderlijk projecten in, nu clusteren ze zich rond een bepaald thema en gaat men eerder thematisch bepaalde projecten indienen. Zo heb je zelfs het tegendeel van een versnippering.

Het horizontale waar u net over sprak, vind ik ook heel belangrijk. Ik denk dat bijvoorbeeld heel typisch het 'internet of things' perfect beheerd kan worden door Flux50, dat dan gaat kijken in al de clusters waar je 'internet of things' hebt. Die zitten er eigenlijk overal tussen, en daarvoor gebruiken ze deze innovatieve bedrijfsnetwerken. Dus ik denk dat we moeten proberen voort te gaan op deze manier.

**De voorzitter**: De vraag om uitleg is afgehandeld.